

2018-10-11

Dnr 2378-2017/18

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Ds 2018:29 Brott mot förtroendevalda

(dnr Ju2018/03625/L5)

Riksdagsförvaltningen har beretts tillfälle att lämna synpunkter på Ds 2018:29 Brott mot förtroendevalda.

Riksdagsförvaltningen har inget att invända mot förslaget.

Mot bakgrund av det remitterade förslaget vill Riksdagsförvaltningen än en gång framhålla behovet av att belysa och närmare överväga frågan om ett förstärkt sekretesskydd för uppgifter om riksdagsledamöters och andra förtroendevaldas personliga förhållanden. De närmare skälen för detta har Riksdagsförvaltningen redogjort för i en skrivelse till Justitiedepartementet av den 22 juni 2016 (se bifogat dokument).

Ingvar Mattsson
Riksdagsdirektör

Ylva Svensson
Verksjurist
Föredragande

Stockholm 2016-06-22

Dnr 2703-2015/16

Justitiedepartementet
JU L6
103 33 Stockholm

Belysning av behov av förbättrat skydd för uppgifter om riksdagsledamöters och andra förtroendevaldas personliga förhållanden

I promemorian *Några frågor om offentlighet och sekretess* (Ds 2016:2) föreslås en ändring av 39 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), nedan benämnd OSL, som innebär att uppgifter om offentliganställdas personliga förhållanden får ett förstärkt skydd. Mot bakgrund av de överväganden som görs i promemorian anser Riksdagsförvaltningen (RDF) att frågan om ett förstärkt sekretessskydd för uppgifter om riksdagsledamöters och andra förtroendevaldas personliga förhållanden också bör belysas och övervägas närmare.

Hot och trakasserier mot förtroendevalda

Brottsförebyggande rådet (Brå) har på uppdrag av regeringen tagit fram kartläggningar där förtroendevalda, bl.a. ordinarie riksdagsledamöter, tillfrågats om utsatthet för trakasserier, hot och våld. Av den senaste kartläggningen (Brå 2015:23) framgår att 65 procent av riksdagsledamöterna uppger sig ha varit utsatta under valåret 2014. Bland ledamöter i kommun- och landstingsfullmäktige uppger 27 respektive 37 procent att de varit utsatta under samma år. Vidare är enligt Brå aktiva politiker, politiker som exponeras mycket i medierna och förtroendevalda med prestigefyllda positioner – t.ex. ordförande i nämnder – mer utsatta för hot och våld än andra politiker. Yngre politiker och politiker med utländsk bakgrund har enligt Brå en förhöjd utsatthet. Som jämförelse kan nämnas att enligt Arbetsmiljöverket uppgår andelen statsanställda som uppgett att de varit utsatta för våld eller hot under de senaste tolv månaderna till omkring 20 procent ("Arbetsmiljön i statlig sektor 2011", Arbetsmiljöverket 2012:6 och "Arbetsmiljön i statlig sektor 2013", Arbetsmiljöverket 2014:6).

RDF:s hantering av uppgifter om riksdagsledamöters personliga förhållanden

RDF handlägger bl.a. ärenden om ersättning till riksdagsledamöter och om resor för ledamöter. Inom ramen för denna verksamhet hanterar RDF olika slags uppgifter om ledamöternas personliga förhållanden. Uppgifterna begärs ofta ut av representanter för massmedier och allmänhet.

Om en ledamot har en aktuell hotbild nekar RDF att lämna ut följande uppgifter: de fyra sista siffrorna i personnumret, detaljerade uppgifter om destinationer vid resor, ledamotens bostadsadress eller annan jämförbar uppgift som kan lämna upplysning om var ledamoten bor stadigvarande eller tillfälligt (t.ex. privat mobilnummer, privat e-postadress eller annan jämförbar uppgift som kan

Riksdagsförvaltningen

användas för att komma i kontakt med denne). RDF nekar alltså i dessa fall att lämna ut uppgift om ledamotens bostad på hemorten, som enligt 12 kap. 8 § inkomstskattelagen (1999:1229) också är ledamotens tjänsteställe. Syftet är att minska risken för att ledamoten eller någon närstående blir utsatt för hot, trakasserier eller våld. Om aktuell hotbild upphör lämnas uppgifterna ut vid en eventuell ny förfrågan om samma ledamot, även för tid då en hotbild har förelegat. Kontaktuppgifter direkt relaterade till riksdagsuppdraget (t.ex. telefonnummer till riksdagens växel och ledamotens e-postadress till riksdagen) lämnas däremot självfallet alltid ut.

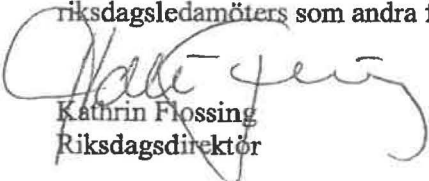
Behovet av en översyn av skyddet för uppgifter om riksdagsledamöters och andra förtroendevaldas personliga förhållanden

Uppdraget som förtroendevald är offentligt till sin natur. Riksdagsledamöterna fattar beslut inom ramen för uppdraget som berör många människor och därmed finns det ett stort och berättigat intresse av allmän insyn i hur de utövar sitt uppdrag. Däremot är intresset av allmän insyn ytterst begränsat när det gäller sådana uppgifter som kan utnyttjas för att utsätta dem eller deras närstående för hot, trakasserier eller våld.

Någon prövning i domstol har inte gjorts i de ärenden där RDF har nekat att lämna ut sådana uppgifter. Uttalanden i förarbetena till OSL ger inte heller någon direkt vägledning för RDF:s tillämpning. Osäkerheten kring rättsläget är besvärande, i synnerhet i situationer då det finns konkreta eller befarade hot mot riksdagsledamöters eller deras närståendes säkerhet.

Hotbilden för riksdagsledamöter förändras dessutom inte sällan över tid. En tid då en ledamot är utsatt för hot kan följas av en period då det inte finns någon befarad eller konkret hotbild. Därefter kan hot på nytt förekomma, exempelvis i samband med val. Bestämmelserna i OSL är dock inte särskilt väl anpassade till dessa skyddsbehov. En konsekvens av detta är att RDF i dag avstår från att samla in kontaktuppgifter till anhöriga till riksdagsledamöter. Det innebär naturligtvis en begränsning av möjligheterna att på ett bra sätt kunna förbereda sig för kriser av olika slag eller att vidta lämpliga åtgärder vid olyckor eller sjukdomsfall.

Mot den nu beskrivna bakgrunden anser RDF att det finns starka skäl att belysa och närmare överväga ett förstärkt sekretesskydd för uppgifter om såväl riksdagsledamöters som andra förtroendevaldas personliga förhållanden.

Kathrin Flossing
Riksdagsdirektör